Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).
The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0).

УДК 340.1
DOI: https://doi.org/10.17721/1728-2195/2026/1.131-14

Денис СЕВРЮКОВ, д-р юрид. наук, проф.
ORCID ID: 0000-0003-4106-6375
e-mail: denys.sevriukov@knu.ua
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ,Україна

СУБ'ЄКТНІСТЬ НАРОДУ У РАННЬОМОДЕРНИХ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ТА ПРАВОВИХ ВЧЕННЯХ

Вступ. ***Досліджено особливості та еволюція поглядів ранньомодерних філософів щодо поняття народу як політичного суб'єкту у зв'язку з проблематикою суверенітету, номінальної репрезентації та політичного представництва.***

Методи. ***Для реалізації визначеної мети було застосовано історико-генетичний метод для простеження еволюції уявлень про народ як суб'єкта влади у ранньомодерних політичних теоріях. Порівняльно-правовий метод дозволив зіставити концепції суверенітету та народного представництва у творах Т. Гобса, Б. Спінози та С. Пуфендорфа, виявивши спільні елементи та відмінності у їх тлумаченні суспільного договору. Структурно-функціональний підхід було використано для аналізу внутрішньої логіки теоретичних моделей держави, народу та влади як взаємопов'язаних елементів політичного цілого. Застосування зазначених методів дало змогу простежити трансформацію поняття народу від корпоративної єдності до носія установчої влади та суб'єкта політичної репрезентації.***

Результати. ***Висвітлено внесок протестантів-тираноборців у політичну онтологію суб'єктності народу. Показано особливості та ключові відмінності у поглядах західноєвропейських філософів щодо поняття народ, його природи та співвідношення з єдиним "політичним тілом" та простою сукупністю індивідів; ролі у державотворенні та заснуванні форм врядування; механізмів репрезентації. Встановлено, що у тираноборчій літературі народ мислився як корпоративна єдність – власник держави, у Гобса – як репрезентована в одній особі політична тотальність, у Спінози – як множина, що зберігає участь у здійсненні влади, а у Пуфендорфа – як юридична особа, що делегує, але не втрачає верховної влади.***

Висновки. ***Головним надбанням ранньомодерних політичних теорій стало те, що вони, використовуючи секуляризовані богословські поняття у поєднанні з усталеною юридичною лексикою, надали джерелам верховної влади та природного права поцейбічного, земного характеру. Ранньомодерна доба створювала власну міфологію суб'єктності народу, його репрезентації, яка вже в часи Просвітництва буде використана для того, щоб зробити з народу єдиного суверенного політичного діяча та обґрунтувати принципи політичного представництва.***

Ключові слова: ***репрезентація, свобода, суверенітет, республіка, демократія.***

Вступ

Актуальність дослідження. Поняття "народ" має давню історію політико-філософських інтерпретацій та концептуалізацій. В античних демократичних Атенах мало місце визнання того, що атенський народ має вищу владу в усіх справах полісу та "може вчинити все, що захоче"… (*Demosthenes* 59, LIX, с. 306). Однак демос міг означати як весь народ, так і його найбільш чисельну соціальну категорію – простолюд. Термін "demos" співіснував разом з термінами laos, plethos, якими позначався загал. На відміну від греків римляни виробили більш чітке розуміння народу як єдиного політичного суб'єкта. Римська традиція спиралась на юридичний підхід Цицерона з його визначальними ознаками народу (populus) – згода у питаннях права (consensus iuris) та спільністю інтересів чи (економічної) користі (communitas utilitatis). Цицеронівське визначення надалі буде розвинуто у межах неоримської республіканської традиції. На схилі римської імперії Августін Аврелій запропонував християнське переосмислення цицеронівського погляду з заміною раціональної згоди щодо права на емоційну, духовну злагоду (concordia), заклавши підґрунтя для сприйняття народу як містичного тіла. Для середньовічної політико-філософської думки було характерним втрата суб'єктності, його об'єктивація (Тома Аквінський) та двозначність у визначенні populus як цілого та частини, яка маніфестує себе як ціле. Власне така двозначність стане основою для формування ранньомодерного дискурсу про природу верховної влади, спричиненою Реформацією. Актуальність статті зумовлена потребою здійснити дослідження еволюції поглядів західноєвропейських політичних філософів щодо поняття народу як політичного суб'єкту у ранньомодерний час, що не було предметом окремих публікацій в Україні.

Об'єкт дослідження. Об'єктом є політична репрезентація як складова європейської інтелектуальної політико-правової традиції.

Мета та завдання дослідження. Метою статті є дослідження особливостей та еволюції поглядів західноєвропейських політичних філософів щодо поняття народу як політичного суб'єкту у ранньомодерний час. У зв'язку з цим завданнями є аналіз та порівняння теоретичного осмислення політичної суб'єктності народу у зв'язку з проблематикою суверенітету, номінальної репрезентації та політичного представництва.

Методи

Для реалізації визначеної мети було застосовано історико-генетичний метод для простеження еволюції уявлень про народ як суб'єкта влади у ранньомодерних політичних теоріях. Порівняльно-правовий метод дозволив зіставити концепції суверенітету та народного представництва у творах Т. Гобса, Б. Спінози та С. Пуфендорфа, виявивши спільні елементи та відмінності у їх тлумаченні суспільного договору. Структурно-функціональний підхід було використано для аналізу внутрішньої логіки теоретичних моделей держави, народу та влади як взаємопов'язаних елементів політичного цілого.

Результати

У ранньомодерний час поступово формуються уявлення про те, що змістом природного права є не трансцедентні заборони чи приписи, а природа людини. Продуктом переважно протестантської думки є поняття

© Севрюков Денис, 2026

уявного природного стану, раціональне осмислення якого потрібне для осягнення природи індивідів та соціальних інститутів. Надалі у межах нового юснатуралістичного світогляду та під впливом механістичної науки, раціоналістичної філософії XVII ст. розвивається контрактуалізм, у різних варіаціях якого обґрунтування доктрин суверенітету, збалансованого врядування, протидії тиранії було безпосередньо пов'язано з тлумаченням поняття народ.

Через загострення релігійних конфліктів з'явився феномен тираноборчої літератури. У політичних програмах тираноборців другої половини XVI століття народ розумівся як певна корпоративна єдність, якій на основі права власності (dominium) належать ресурси країни. Для обгрунтування похідного характеру королівської влади та заперечення безконтрольного та безвідповідального врядування було юридичну фікцію "Lex Regia" – середньовічну формулу влади, яка спиралась на теорію римського публічного права. Давня фікція позбавляла народ політичної суб'єктності, адже вважалось, що вся повнота влади була передана окремим правителям. Однак гнучкість фікції дозволяла обґрунтувати іншу формулу влади. Народ делегував владу, але залишився власником держави (dominus reipublicae). Франсуа Отман у творі "Франкогалія" (1573 р.) переконував, що саме в народі зосереджена суверенна влада (summa populi potestas). "Королі створені народом… Народ сильніший за короля" (Vindiciae contra tyrannos). Це одне з ключових положень твору "Захист свободи проти тиранів" (1579 р.). за ймовірного авторства Філіппа Дюплессі-Морне, присвяченого обґрунтуванню верховенства народу як джерела влади, підзаконного характеру врядування та відповідальності правителів. Народ безпосередньо не здійснював свою суверенну владу та не чинив опір незаконним діям монарха. Суверенітет народу був втілений у знаті, суддях парламентів, міських магістратах, депутатах міст та провінцій, королівських чиновниках. Йоганн Альтузій у грунтовній праці "Політика" сконструював образ політичного "тіла", яке володіло системними властивостями. Воно складалось з компонентів та елементів, кожний з яких мав власне призначення та функції, які визначали їх місце в системі. Разом вони утворювали корпоративний устрій країни. Системоутворюючим компонентом виступав народ в особі об'єднання спільнот різного рівня: Саме народу як асоціації універсального типу – об'єднанню об'єднань (consociatio consociationum) властива така ознака як суверенітет. У творі Альтузій чітко вказує на те, що "суверенні права належать народу" (Althusius Johannes).

Спільною для тираноборчих текстів була теза про те що правителі набувають владних повноважень на певних умовах та для використання у певних цілях. Народ виступає принципалом у відносинах з правителем, який може вважатися агентом народу, слугою держави, управлінцем, охоронцем, але не господарем. Статус legibus solutus – виключення з під дії законів не може бути надано правителю. За законністю діяльності правителя мають стежити магістрати, які так само є агентами народу, адже політичний народ вищий і за правителя, і за будь-яких інших своїх представників.

Контрактуалістська традиція була суттєво збагачена та розвинута Томасом Гобсом. У трактатах "Про громадянина" та "Левіафан" англійський філософ виклав теорію репрезентативного суверенітету, у межах якої обґрунтував форми існування спільноти та відмінності між ними, механізми переходу від однієї форми до іншої, сутнісний зв'язок між верховною владою та народом. У філософсько-методологічних та епістемологічних підвалинах Гобсівської політичної теорії помітний вплив Жана Бодена щодо неділимості суверенітету та делегування владних повноважень, томістської концепції народу – multitudo – множини як об'єкту панування, а також номіналізму, філософського напряму, який надав можливість обґрунтувати символічну репрезентацію загального в одиничному, тобто сконструювати штучну людину або смертного Бога – Левіафана.

При всій своїй відданості Евклідовій геометрії, механічному детермінізму Гобс раціональні пояснення поведінки індивідів поєднував з використанням біблійних образів, насамперед іудейської есхатології. Разом з Бегемотом та Левіафаном – міфологічними чудовиськами, які символізують собою, відповідно, стан анархії та порядку, стрижневим поняттям виступає Covenant – договір, угода та завіт. У біблійному значенні він означав союз Бога та людей та водночас створення народу внаслідок такої угоди. Використання Гобсом теологічної конструкції ковенанту мало пояснити створення з множини індивідів народ як політичний суб'єкт, який створює з самих себе та для себе земного бога. Установча влада містилась всередині спільноти, в межах якої у договірний спосіб засновуються інститути верховної влади, яким за допомогою механізмів репрезентації та авторизації передаються суверенні права. Через те, що загал може бути репрезентований в одній особі, народ може бути представлений в особі короля чи парламенту, залежно від того у чиїх руках зосереджена влада. У приватному житті індивіди залишались роз'єднаною множиною або масою чи натовпом (multitudo dissoluta), а не народом, були об'єктом, а не суб'єктом. Щоб стати народом множині бракувало справжньої єдності, яка утворюється договором. Підпорядкована суверену маса у творі "Про громадянина" вже у "Левіафані" перетворюється на репрезентовану в одній особі єдність. Підводячи до знаменитого визначення держави (Commonwealth), Гобс прямо вказує на те, що справжня єдність, сформована внаслідок угоди (Covenant) є більшою ніж згода (Consent) чи злагода (Concordia). Йдеться про вищезгадані підходи до розуміння народу у трактуваннях Цицерона та Августіна. Цицерон виходив з того, що народ не є простою сукупністю громадян. Визначальною ознакою є наявність згоди у питаннях права, тобто насамперед правових комунікацій, які приносять суспільну користь. Якщо правового зв'язку, згоди між громадянами не має, або їх відбирають, то немає головного надбання народу (res populi) – спільної справи (res publica). Res publica як політична форма громадянської общини (civitas) можлива лише за умови відповідності діяльності всіх інституцій вищій справедливості, втілений у природних законах, які не мають просторово-часових обмежень. Принципи справедливості об'єктивні, їх не можна змінити рішенням чи голосуванням. Їх не можна привласнити та замінити за допомогою едиктів чи судових рішень. Християнський мислитель Аврелій Августін раціональну згоду змінив на духовну злагоду – почуття любові до спільного надбання, здатного об'єднувати множину у народ. У Гобса джерелом справедливості є воля суверена, виражена в законах. За своєю природою державні закони є прескриптивними владними рішеннями, які не підлягають зовнішнім оцінкам щодо їх відповідності будь-яким критеріям об'єктивної справедливості. З погляду Гобса, античні та середньовічні християнські уявлення про доступні знання про вічну космічну справедливість чи об'єктивні божественні істини були хибними. Тому безпідставними є дискусію про об'єктивні

ISSN 1728-3817

мірила справедливості. Усі суперечки про справедливе/несправедливе, правильне/неправильне, добро/зло та інші подібні дихотомії спираються виключно на суб'єктивні інтерпретації. Суверен припиняє такі суперечки власною волею, проголошуючи презумпцію справедливості закону. Презумпція універсальності чи загальності справедливості, втіленої в законі, підкріплюється вказівкою на те, що законодавець у процесі правотворчості свідомо керується природними законами (leges naturales), які спонукають не завдавати шкоди життю, власності, дотримуватися вимог рівності, угод, підпорядкування закону. Загалом такі вимоги становили частину формальних та змістовних складових правового врядування у теорії Гобса. Однак при цьому Томас Гобс погоджувався з Жаном Боденом щодо того, що обов'язок суверена дотримуватися вимог природних законів є лише самообмеженням. Отже, суверен, який репрезентує в собі єдине політичне тіло, надає матерії – хаотичному руху сукупності тіл, тобто множині індивідів, певної форми – стійкого та передбачуваного порядку, який грунтується на правильних та розумних цілях.

На відміну від Гобса Бенедікт Спіноза використовував поняття множини чи сукупності (multitudo) як базове для пояснення державотворення та обґрунтування своєї демократичної теорії. Філософ описував народ, тобто загал людей (multitudo), які засновують державу, як єдиний розум (animorum unio). Публічно-владна організація була продуктом свідомого та цілком природного вибору індивідів, які прагнули збільшити можливості досягати власних цілей та спільноти загалом. "Для Спінози народ стає могутнішим тією мірою, якою він формується та об'єднується через загальну радість спільної дії, розвиває злагоду з різноманітності, збільшує силу громадян (чим більше вони пізнають світ та самих себе, тим більш критичними вони можуть ставати)" (Sainz Pezonaga, A. and Espinosa Antyn, F. A p. 107). Спіноза розходиться з Гобсом у питанні участі громадськості у політичному житті. Гобс, побоюючись наслідків хаотичного зіткнення окремих воль, інтересів та дій, передав суверену право стримувати та направляти рух соціальної матерії у безпечному для миру та стабільності напрямку. Натомість Спіноза був переконаний у тому, що стійкість та могутність держави (civitas) залежить від широкої залученості громадян у діяльності, яка у тій чи іншій формі впливає на здійснення верховної влади (imperium). Розумне пізнання себе та соціального світу сприяє осягненню природної необхідності – свободи та водночас стримуванню влади тих афектів, які руйнують товариськість, послаблюють загальну силу. Люди, які не чинять всупереч власній природі, мають свободу. У державному стані це означає, що індивіди є відповідальними громадянами з належними чеснотами, які є визначальними для утворення народу як політичного організму та особливого типу врядування Самоврядування, постійна участь у організаційних та контрольних процедурах є політичними формами діалогу та пошуку злагоди (те, що свого часу Алексіс Токвіль назве школою свободи). Тому найбільш природною та наближеною до свободи, а отже і найкращою політичною формою, виступає демократія.

Засадничим принципом демократичної держави є те, що кожний громадянин переносить своє природне право не на іншу особу, а на більшість, невід'ємною часткою якої він є. Більшість суспільства має бути джерелом законотворчості та водночас згоди підпорядковуватися законам, які мають навчити людей керуватися розумом, а не ірраціональними бажаннями, щоб жити у мирі та злагоді. Тому влада державних інституцій над підданими не могла перевищувати того, що було делеговано народом. Делегування влади зовсім не означало того, що від індивідів вимагалось єдність поглядів. Згідно вчення Спінози демократичний режим врядування був найбільш природним та досконалим з огляду на те, що надавав можливості більшості індивідів залишатися рівними відносно один одного. (Севрюков, 2024, с. 54). Водночас індивід повністю підкорюється політичному організму. Ціле – народ повністю домінує над часткою – окремою людиною. Громадянин не має права виступати проти загальної волі, закріпленої в законах. І якщо уряд діє законно, то він вправі змусити підкоритися загальній волі. При цьому верховна влада у повному обсязі належить множині-народу загалом, а не окремим особам, які репрезентують собою політичне тіло народу. Якщо носій верховної влади діє розумно, виконує своє призначення та не утискає свободу, то громадяни зобов'язані підпорядковуватися. Якщо дії держави загрожують безпеці громадян, миру в країні, недоторканності власності, свободі вираження думок, то народ вправі вдатися до повстання.

Право народу на повстання відповідає логіці політичної онтології Спінози щодо природи держави. Державний стан – civitas – є станом правової впорядкованості стану природного. У такому стані спільними зусиллями громадян формується загальне право (jus communis), яке надає природним правам певної забезпеченості та гарантованості. Держава не може претендувати на те, щоб репрезентувати собою всю соціальну матерію, багатоманітність думок, інтересів, комунікацій. Єдиного однорідного політичного тіла народу за межами якого залишається приватна сфера роз'єднаних індивідів не виникає. Збереження рівноваги між державою та народом залежить від здатності чи прагнення владних інституцій керуватися розумом у своїй діяльності, посилювати загальну могутність та кожних її членів. При втраті рівноваги частина народу здатна перетворюватися на vulgus – повстанців, які застосовують природну силу для повалення наявного порядку.

Майже водночас зі Спінозою німець Самуїл Пуфендорф працював над власною теорією державотворення як частини природно-правового вчення. Осягнення Пуфендорфом природи людини, суспільства, держави зумовлені логікою картезіанства (метод та принципи пізнання), політичної філософії Гуго Гроція (соціальність індивідів), Томаса Гобса (співвідношення маси та народу). Німецький філософ у своїй версії договірного походження держави, визначальною складовою якої є визначення суб'єктності народу, погоджується з Гобсом щодо розмежування multitudo – простої знеособленої сукупності індивідів та populus – народу – носія загальної волі, яка не дорівнює сукупності воль окремих громадян. Подібно до Альтузія він використовує схему з декількома взаємопов'язаними договорами (pactum). Потрібно зазначити, що у контрактуалістській традиції виділяють два базові типи договорів: "договір спільноти або асоціації" (pactum associationis, Gesellschaftsvertrag, pacte d'association) та "договір підкорення" (pactum subjectionis, Herrschaftsvertrag, pacte de gouvernement). Перший тип передбачає угоду між індивідами, в наслідок якої власне і засновується народ як певна єдність. Другий передбачає домовленості між народом та урядом. За Пуфендорфом остаточний перехід до політичного порядку закріплювався ухваленням декрету (decretum) про вибір форми правління. Усі ці домовленості конструюють civitas як штучну особу, яка репрезентує волю всіх: "Держава –

це скомпонована моральна особистість, воля якої сформована та з'єднана домовленостями багатьох людей, вважається волею всіх, і тому здатна використовувати силу та здібності окремих її членів для загального миру та безпеки" (Pufendorf S. p. 214). Народ як політична єдність делегує владні повноваження правителю в особі монарха або аристократії, або може залишити їх собі, заснувавши демократичний уряд. Але за будь-якої форми правління залишається власником верховної влади (summum imperium). На відміну від Гобса Пуфендорф не вважав, що народ розсипається на атоми поза особою носія суверенної влади. Юридично народ існує з моменту укладання засновчих договорів незалежно від того хто є носієм публічновладних повноважень.

Дискусія і висновки

Головним надбанням ранньомодерних політичних теорій стало те, що вони, використовуючи секуляризовані богословські поняття у поєднанні з усталеною юридичною лексикою, надали джерелам верховної влади та природного права поцейбічного, земного характеру. Тираноборча протестантська література заклала фундамент для легітимації ідеї верховенства народу як джерела влади, підзаконного та обмеженого характеру врядування, інституційного контролю за рішеннями та діями уряду, відповідальності правителів. Томас Гобс надав народу чіткої правової форми буття. Якщо у творі "Про громадянина" сукупність індивідів підпорядкована суверену, то вже у "Левіафані" перетворюється на репрезентовану в одній особі тотальну єдність. Натомість за Б. Спінозою держава не може претендувати на те, щоб репрезентувати собою всю соціальну матерію, багатоманітність думок, інтересів, комунікацій. Він відстоював надзвичайно плідну та актуальну сьогодні ідею, що збереження рівноваги між державою та народом залежить від здатності чи прагнення владних інституцій керуватися розумом у своїй діяльності, посилювати загальну могутність та кожних її членів. Важливою думкою С. Пуфендорфа було те, що народ за будь-якої форми правління залишається власником верховної влади. Загалом, ранньомодерна доба створювала власну міфологію суб'єктності народу, його репрезентації, яка вже в часи Просвітництва буде використана для того, щоб зробити з народу єдиного суверенного політичного діяча та обґрунтувати принципи політичного представництва. У сучасному науковому дискурсі, який пов'язує кризу демократії зі зростанням популізму, тематика суб'єктності та репрезентації народу є вельми актуальною.

Джерела фінансування. Автор заявляє про відсутність зовнішнього фінансування для проведення цього дослідження та підготовки рукопису до публікації.

Список використаних джерел

"*Demosthenes* 59. *Against Neaera*". Speeches from Athenian Law, edited by Michael Gagarin (2011), New York, USA: University of Texas Press, 144–182. https://doi.org/10.7560/723627-014

Quaestio III of the Vindiciae / Vindiciae contra tyrannos, or, concerning the legitimate power of a prince over the people, and of the people over a prince I Stephanus Junius Brutus, the Celt; edited and translated by George Garnett, (1994), 68–74.

Politica XXXIX. 3. Althusius, Johannes. Politica Methodice Digesta Exemplis Sacris & Profanis Illustrata [1603/1614], ed. Carl J. Friedrich (1979). Cambridge: Harvard University Press, 1932; repr. New York: Arno Press

Pezonaga, Sainz, A. and Espinosa. Antyn, F. A., (2022). The Influence of Spinoza's Concept of the Multitude on Debates about Populism and Representation in Democracies, Journal of Spinoza Studies, 1, no. 1: 102–110. https://doi.org/10.21827/jss.1.1.38459

Севрюков, Д. Г. (2024) Історія правової та державницької думки. Новий час : навч. посібн. / К. : Талком, 57.

The Political Writings of Samuel Pufendorf / Samuel Pufendorf : edited by Craig L. Carr (1994): translated by Michael J. Seidler. Oxford University Press, 214.

References

"*Demosthenes* 59. *Against Neaera*". Speeches from Athenian Law, edited by Michael Gagarin (2011), New York, USA: University of Texas Press, 144–182. https://doi.org/10.7560/723627-014

Quaestio III of the Vindiciae / Vindiciae contra tyrannos, or, concerning the legitimate power of a prince over the people, and of the people over a prince I Stephanus Junius Brutus, the Celt; edited and translated by George Garnett, (1994), 68–74.

Politica XXXIX. 3. Althusius, Johannes. Politica Methodice Digesta Exemplis Sacris & Profanis Illustrata [1603/1614], ed. Carl J. Friedrich (1979). Cambridge: Harvard University Press, 1932; repr. New York: Arno Press

Pezonaga, Sainz, A. and Espinosa, Antyn, F.A., (2022). The Influence of Spinoza's Concept of the Multitude on Debates about Populism and Representation in Democracies, Journal of Spinoza Studies, 1, no. 1: 102–110. https://doi.org/10.21827/jss.1.1.38459

Sevriukov, D. (2024) History of legal and statist thought. Modern Age : textbook [in Ukrainian] Talkom, 57.

The Political Writings of Samuel Pufendorf / Samuel Pufendorf : edited by Craig L. Carr (1994): translated by Michael J. Seidler. Oxford University Press, 214.

Отримано редакцією журналу / Received: 19.01.26
Прорецензовано / Revised: 09.04.26
Схвалено до друку / Accepted: 09.06.26
Опубліковано / Published: 20.07.26

Denys SEVRIUKOV, DSc (Law), Prof.
ORCID ID: 0000-0003-4106-6375
e-mail: denys.sevriukov@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

POLITICAL REPRESENTATION IN THE VIEWS OF LATE 18TH- AND EARLY 19TH-CENTURY FRENCH LIBERAL PHILOSOPHERS

Background. *The characteristics and evolution of early modern philosophers' views on the concept of the people as a political subject, in relation to sovereignty, nominal representation, and political representation, have been explored.*

Methods. *To achieve the stated objective, the historical-genetic method was employed to trace the evolution of conceptions of the people as a subject of power in early modern political theories. The comparative legal method enabled juxtaposing the concepts of sovereignty and popular representation in the works of T. Hobbes, B. Spinoza, and S. Pufendorf, thereby identifying both shared elements and differences in their interpretations of the social contract. The structural-functional approach was applied to analyze the internal logic of theoretical models of the state, the people, and power as interrelated elements of a unified political whole. The application of these methods enabled tracing the transformation of the concept of the people from a corporate unity to a bearer of constituent power and a subject of political representation.*

Results. *The contribution of Protestant tyrannicides to the political ontology of the subjectivity of the people has been highlighted. The characteristics and key differences in the views of Western European philosophers regarding the concept of the people, its nature, and the relationship between a unified "political body" and a mere aggregate of individuals; the role in state-building and the establishment of forms of governance; and mechanisms of representation have been demonstrated. It was established that in resistance theory (Monarchomach) literature, the people were conceived as a corporate unity – the owner of the state; in Hobbes, as a political totality represented in a single person; in Spinoza, as a multitude that retains participation in the exercise of power; and in Pufendorf, as a juridical person that delegates, but does not lose, supreme authority.*

ISSN 1728-3817

C o n c l u s i o n s . ***The main achievement of early modern political theories was that they, using secularized theological concepts combined with established legal terminology, provided sources of supreme authority and natural law with an otherworldly, earthly character. The early modern era created its own mythology of the subjectivity of the people, its representation, which would later be used during the Enlightenment to forge the people into a single sovereign political actor and to justify the principles of political representation.***

K e y w o r d s : ***representation, freedom, sovereignty, republic, democracy.***

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.